

مراسم بزرگداشت استاد دکتر علی‌اکبر سیاسی برگزار شد

دکتر سیاسی ایران را عزیز و بزرگ می‌خواست

استاد سیاسی است، گفت: پیش از شروع جلسه دکتر نمازی یادآوری کردند که این نخستین جلسه تجلیل و تکریم از استاد سیاسی است که این مسئله برای مایی که انسان‌های قدرشناسی هستیم تا حدی بعید است.

دکتر جلیلی افزود: امروز همگی جمع شدیم تا بزرگداشت علم، شجاعت و شهامت، راستی و درستی، گذشت و انصاف، میهن‌پرستی و عشق به پیشرفت ایران عزیز را گرامی بداریم و همه این موارد در وجود دکتر سیاسی متبلور شده بود؛ و یاد کسی را گرامی می‌داریم که ایران را عزیز و بزرگ می‌خواست و در راه رسیدن به این هدف، از هیچ چیز ملاحظه

با حضور رئیس و استادان پیشکسوت دانشگاه، اعضای خانواده و جمعی از دوستداران استاد علی‌اکبر سیاسی، مراسم تجلیل و گرامیداشت این استاد بزرگ دانشگاه عصر روز پنجشنبه ۲۲ تیر ۹۶ در موزه ملی علوم پزشکی کشور برگزار شد.

پس از سرود جمهوری اسلامی و تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید، دکتر جلیلی، رئیس موزه ملی علوم پزشکی ضمن خیرمقدم به همه حضار شرکت‌کننده در این مراسم گفت: بسیار مفتخرم به همه بزرگوارانی که در مراسم بزرگداشت استاد دکتر علی‌اکبر سیاسی شرکت کرده‌اید، خیرمقدم عرض کنم. وی با اشاره به اینکه این مراسم اولین مراسم تجلیل از

نمی‌رفت؛ همچنین نوع نگاه استاد به‌عنوان فردی که از بزرگان علمی زمان خود بود، رئیس دانشگاه بود و ... به رابطه دانشگاه با دانشجو، همچنین دانشگاه با حاکمیت درس‌های زیادی برای همه ما خواهد داشت.

احساس دین به مردم، محرک تلاش بی‌وقفه دکتر سیاسی

در ادامه برنامه دکتر ایرج سیاسی، فرزند استاد سیاسی در سخنانی ضمن تقدیر از برگزارکنندگان این مراسم گفت: واقعاً موهبت بزرگی است که انسان پدری داشته باشد که هم خودش او را دوست بدارد و هم دیگران و این افتخار بزرگی برای من است.

وی افزود: هر چیزی که در زندگی دارم و به هر چیزی که دست‌یافته‌ام از پدر است و همواره در زندگی تلاش کردم تا رضایت پدر را جلب کنم و خرسندی پدر در هر زمینه‌ای برایم بسیار مهم بود.

دکتر ایرج سیاسی افزود: یکی از بزرگ‌ترین لذت‌های زندگی من این است که همواره همکاران و شاگردان پدر از ایشان به نیکی یاد کرده‌اند و من در دلم همواره از این امر خشنود بوده‌ام. وی در پایان ریشه و دلیل اصلی زندگی پرشور و خستگی‌ناپذیر پدر را احساس دین به مردم سرزمینش عنوان کرد و گفت: پدر بیش از ۶۰ سال بانرژی و بدون توقف در حال کار و ارتقا

نمی‌کرد و همواره در این راه ثابت‌قدم بود.

وی در ادامه با توصیه به مطالعه کتاب «گزارش یک زندگی» گفت: این کتاب به قلم خود استاد، وقایع زندگی ایشان را به تصویر می‌کشد و مطالعه آن برای همه، به‌خصوص جوانان نکات فراوانی خواهد داشت. رئیس موزه ملی علوم پزشکی با بیان نکاتی از زندگی و خدمات دکتر سیاسی، گفت: استاد زیر دین هیچ قدرتی

سیاسی به نقل از دکتر ایرج افشار پرداخت.

🔗 پیگیری استقلال دانشگاه از خدمات ماندگار دکتر سیاسی

سخنران پایانی مراسم، دکتر علی جعفریان، رئیس دانشگاه علوم پزشکی تهران بود که ضمن خیرمقدم به حضار شرکت کننده در جلسه گفت: به طور خاص از حاج آقا دعایی، مسئول محترم موسسه اطلاعات تشکر می‌کنم و ارادت قلبی خود را نسبت به ایشان ابراز می‌کنم همچنین از خانواده دکتر سیاسی، مسئولین موزه ملی علوم پزشکی و دکتر فرجی دانا که قبول زحمت کردند و در این مراسم شرکت کردند تشکر می‌کنم و امیدوارم این جلسه بتواند بخشی از دینی که جامعه دانشگاهی به شخصیت دکتر علی اکبر سیاسی دارد را ادا کند و استفاده مناسبی از این جلسه شود.

وی با بیان اینکه امروز نکات خوبی در مورد بخشی از تاریخ شنیدیم؛ گفت: به اعتقاد من جایی مثل موزه علوم پزشکی مکان خوبی برای این کار است و باید به تاریخ چه تاریخ معاصر، چه تاریخ گذشته بپردازد ولی باید توجه داشته باشیم اگر بخواهیم منصفانه در مورد تاریخ صحبت کنیم، هم باید همه حقایق را بگوییم و هم از بزرگنمایی‌ها و تقدیس‌های بی‌موردی که گاه ممکن است اتفاق بیفتد اجتناب کنیم که

موقعیت کشور بود زیرا همواره بابت هزینه بورسیه‌ای که ز طرف دولت برای اعزام ایشان به خارج از کشور هزینه شده بود؛ خود را مدیون مردم سرزمینش می‌دانست.

🔗 استقلال دانشگاه، میراث گران قدر دکتر سیاسی

در ادامه برنامه دکتر فرجی دانا، وزیر سابق علوم تحقیقات و فناوری و مشاور عالی رئیس دانشگاه تهران ضمن ابراز خرسندی از حضور در مراسم گرامیداشت دکتر سیاسی گفت: برای من مایه مباهات و افتخار است که از پیشکسوتی تجلیل می‌کنیم که همه ما بابت میراث گران قدری که برای ما به ارث گذاشت، مدیون او هستیم.

وی افزود: از دکتر جعفریان بابت برگزاری این مراسم تشکر می‌کنم و پیشگام بودن دانشگاه علوم پزشکی تهران در برگزاری چنین مراسمی قابل تقدیر است؛ همچنین امیدوارم بتوانیم در جلسه‌های بزرگ‌تر و باشکوه از این استاد برجسته تجلیل کنیم.

دکتر فرجی دانا آنانومی (استقلال) دانشگاه را میراث گران قدر دکتر سیاسی معرفی کرد و گفت: مبحث استقلال دانشگاه که در ۱۵ بهمن ۱۳۲۱ به تصویب رسید؛ در سه حوزه «استقلال علمی»، «استقلال اداری و تشکیلاتی» و «استقلال مالی» قابل بررسی است.

وی افزود: «استقلال علمی» دانشگاه به معنای رجوع دانشگاه به سازوکارهای درونی خود در حوزه‌های آموزش و پژوهش است؛ همچنین با تحقق «استقلال اداری و تشکیلاتی»، مناسب دانشگاه با سازوکارهای درونی دانشگاه تعریف خواهد شد و تغییر دولت‌ها و سیاستمداران باید کمترین تأثیر را در دانشگاه داشته باشد.

مشاور عالی رئیس دانشگاه تهران افزود: استقلال مالی دانشگاه در ۱۵ بهمن ۱۳۲۵ تصویب شد اما تا تحقق کامل آن چندین سال طول کشید و همین استقلال مالی که تا امروز دانشگاه‌های ما از آن برخوردار هستند؛ میراث همان دوران است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به بیان ابعاد علمی دکتر علی اکبر سیاسی پرداخت.

در ادامه علی دهباشی، سردبیر مجله بخارا با گرامیداشت یاد دکتر ایرج افشار، به بیان نکاتی از زندگی دکتر علی اکبر

که با درجاتی در آن موفق بودند؛ مورد دوم پایبندی به اصول در مدیریت دانشگاه بود که موارد متعددی از این روحیه در کتابشان موجود است و مورد مهمی که در سایه ریاست دانشگاهی ایشان تا حدی مغفول مانده، بحث اجباری و رایگان کردن تحصیلات عمومی بود که به جد پیگیر اجرای این طرح بودند.

وی افزود: ویژگی مهمی که باید در مورد دکتر سیاسی به آن اشاره کرد، پیگیری و اجرای همه این امور علی‌رغم نزدیکی به حاکمیت بود و ایشان هیچ‌گاه وجهه دانشگاهی خود را از دست نداد و اعتقاد داشت عملکرد دانشگاه درست، باید این‌گونه باشد و متناسب با شرایطی که داشت سعی می‌کرد این مواضع را اجرایی کند که در بعضی موارد موفق و طبعاً در بعضی دیگر ناموفق بود.

رئیس دانشگاه ضمن اشاره به تجربیات دکتر سیاسی در مدیریت دانشگاه گفت: در بحث ارتباط دانشگاه با حاکمیت به اعتقاد من حفظ یک ارتباط منطقی بین دانشگاه و حاکمیت با رعایت یک فاصله مناسب یک ضرورت است؛ در بحث آزادی عمل علی‌رغم اینکه با شرایط ایدئال فاصله داریم نسبت به سایر ارگان‌های دولتی وضعیت به‌مراتب بهتری داریم و می‌توانیم بعدی که در زمان دکتر سیاسی مسئله مبتلا به نبوده ولی اکنون موضوع مهمی برای ماست، یکسان‌نگری و استفاده از نسخه واحد برای تمام دانشگاه‌های کشور است که نیاز به

به عقیده من در صحبت‌هایی که امروز شنیدیم، این مشی منصفانه وجود داشت.

رئیس دانشگاه با اشاره به وجه برجسته دکتر سیاسی در تعریف رابطه «دانشگاه» با «حاکمیت»، گفت: دکتر سیاسی همواره معتقد بود که بین دانشگاه با سایر ادارات دولتی تفاوت وجود دارد و در اثر تلاش‌های ایشان و بخشی به علت نیاز حکومت این مسئله جاقفاده است که دانشگاه با سایر مجموعه‌های دولتی متفاوت است و مدل مدیریت و اداره آن بایستی متفاوت باشد.

وی با اشاره به چالش‌های دائمی بین حاکمیت و دانشگاه در برهه‌های مختلف تاریخی، گفت: حاکمیت به‌واسطه اینکه امکانات و بودجه دانشگاه را تأمین می‌کند انتظاراتی از آن دارد و خواستار تبعیت دانشگاه است؛ در مقابل دانشگاه بر اساس اصل (academic freedom) برای خود آزادی عمل و استقلال در زمینه‌های خاصی می‌خواهد که در اثر این تضاد، این دو نهاد فارغ از نوع حکومت در مسائلی باهم چالش پیدا خواهند کرد.

وی افزود: اگر واقع‌گرایانه ارتباط نهاد دانشگاه با نهاد حاکمیت را بررسی کنیم، همواره چالش‌هایی بین این دو نهاد وجود داشته که منبعث از ماهیت آن‌ها بوده است.

دکتر جعفریان در ادامه با بیان خدمات دکتر سیاسی گفت: مورد اول پیگیری و تصویب استقلال دانشگاه بود

ادامه تحصیل در رشته روان‌شناسی پرداخت. در سال ۱۳۰۹ موفق به دریافت درجه دکتری شد. به خاطر رساله‌ای که بنام (ایران در تماس با مغرب زمین) نوشته بود جایزه‌ای از آکادمی فرانسه دریافت کرد.

سپس در سال ۱۳۱۰ به ایران بازگشت و به ریاست اداره تعلیمات عالیّه در وزارت فرهنگ منصوب شد و در تدوین قانون تأسیس دانشگاه تهران شرکت کرد. به ابتکار او دانشسرای مقدماتی و دانشسرای عالی برای تربیت معلم در ایران تأسیس شد. پس از تأسیس دانشگاه تهران از اداره تعلیمات عالیّه استعفا داد و به تدریس در دانشکده ادبیات پرداخت.

دکتر سیاسی با پیگیری سعی در مستقل کردن دانشگاه تهران از وزارت فرهنگ کرد و بالاخره در ۱۵ بهمن ۱۳۲۱ استقلال دانشگاه را در مراسم سالگرد تأسیس دانشگاه اعلام کرد. بر اساس طرح استقلال دانشگاه، انتخاب رئیس دانشگاه به عهده شورای دانشگاه تهران بود. نخستین شورای دانشگاه تهران با اکثریت آرا دکتر سیاسی را به ریاست دانشگاه تهران برگزید. پیش از ریاست او بر دانشگاه تهران این دانشگاه جزو وزارت فرهنگ بود و استقلال نداشت و از این نظر او نخستین رئیس دانشگاه تهران به شمار می‌رود.

دکتر علی‌اکبر سیاسی در سال ۱۳۶۹ در سن ۹۵ سالگی درگذشت. ▲

بازنگری در حوزه تدوین ضابطه‌ها به شدت احساس می‌شود. وی با اشاره به اینکه دانشگاه‌ها ماهیتاً یک محیط علمی هستند؛ گفت: در ارتباط بین حکومت و دانشگاه، دو طرف همواره باید به خطوط قرمز هم احترام بگذارند و به عقیده من حاکمیت می‌تواند انتظارات بیشتری از دانشگاه داشته باشد و قطعاً دانشگاه می‌تواند از عهده این وظایف بریاید اما باید توجه داشت برای حفظ اصل پاسخگویی اجتماعی (social accountability)، نباید انتظار داشت دانشگاه تابع هیچ گروه و تفکر سیاسی باشد؛ البته این به معنی بی‌تفاوتی دانشگاه به حوزه سیاست نیست بلکه به این معناست که موضع دانشگاه نباید درگیر این موضوع شود و اگر این مسئله به درستی درک شود، بسیاری از مشکلات، به خودی خود حل خواهد شد. دکتر جعفریان در پایان با ادای احترام به مرحوم دکتر علی‌اکبر سیاسی گفت: یاد و نام استاد علی‌اکبر سیاسی را گرامی می‌داریم و قدردان زحمات و خدمات ایشان برای نهاد دانشگاه هستیم و آرزو می‌کنم روح ایشان در آرامش باشد. بخش پایانی این نشست، پخش یک مستند در مورد زندگی استاد دکتر علی‌اکبر سیاسی بود.

مختصری از زندگینامه دکتر علی‌اکبر سیاسی

دکتر علی‌اکبر سیاسی، زاده ۱۲۷۴ در تهران، روانشناس، مؤلف، سیاستمدار و رئیس دانشگاه تهران از ۱۳۲۱ تا ۱۳۳۳ بود. وی تحصیلات ابتدایی را در مکتب‌خانه و بعد در مدرسه خرد و مدرسه سلطانی انجام داد. سپس وارد مدرسه سیاسی شد. با گذراندن امتحان جزو دانشجویانی شد که به خرج دولت ایران برای ادامه تحصیل به اروپا اعزام می‌شدند. او در گروهی از ۲۳ نفر دانشجوی به سرپرستی موسیو ریشار خان به پاریس رفت و پس از مدتی در دانشگاه روان به تحصیل پرداخت. در همان زمان نام خانوادگی «سیاسی» را، با اشاره به دوره تحصیلش در مدرسه سیاسی تهران، برگزید.

به خاطر درگیری جنگ جهانی اول ناچار به بازگشت به ایران شد و در دارالفنون و مدرسه علوم سیاسی به تدریس پرداخت. در همین دوره انجمن ایران جوان را تأسیس کرد. در ۱۳۰۶ دوباره به فرانسه رفت و در دانشگاه سوربن به

